

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 132/02

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte na neverejnom zasadnutí 13. novembra 2002 prerokoval sťažnosť MUDr. M. G., bytom N. Z., zastúpeného advokátkou JUDr. T. T., N. Z, o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozhodnutím Krajského súdu v Nitre č. k. 11 S 10/02-37 z 9. apríla 2002, za účasti Krajského súdu v Nitre, a takto

r o z h o d o l :

Základné právo MUDr. M. G. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Nitre č. k. 11 S 10/02-37 z 9. apríla 2002 **n e b o l o p o r u š e n é .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. júna 2002 doručená sťažnosť MUDr. M. G., bytom N. Z. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietol porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej

republiky (ďalej len „ústava“) rozhodnutím Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 11 S 10/02-37 z 9. apríla 2002. Ako dôvody porušenia tohto základného práva uviedol:

„V správnom konaní boli podstatným spôsobom dotknuté moje práva, ako vlastníka nehnuteľnosti, ktoré vlastnícke práva požívajú ústavnú ochranu. Začal som sa domáhať toho, aby som bol pribratý do konania ako účastník. Správny orgán so mnou konal ako s vedľajším účastníkom, hoci inštitút vedľajšieho účastníka správne konanie nepozná a ako takému mi riadne doručil prvé rozhodnutie vo veci pod číslom OPPaLH-00087-2001/001672/BT zo dňa 2. 1. 2002, voči ktorému som sa odvolal. O tomto odvolaní Krajský súd rozhodol v konaní 11 S 18/01 a 11 S 19/01 zo dňa 15. 5. 2001. Následné rozhodnutie správneho orgánu zo dňa 17. 1. 2002 mi bolo opätovne doručené, avšak odvolanie, ktoré som voči tomuto rozhodnutiu podal, Krajský súd v Nitre už odmietol s odôvodnením, že nie som osobou oprávnenou takéto odvolanie podať. Hoci som bol v správnom konaní označený ako vedľajší účastník, bolo mi v skutočnosti priznané postavenie riadneho účastníka konania, na všetky moje námietky v konaní sa prihliadalo, resp. sa s nimi správny orgán vyrovnával, všetky rozhodnutia a znalecké posudky mi boli doručované, bolo mi umožnené nahliadať do spisov správneho orgánu v tejto veci a bol som teda riadnym účastníkom konania.

Tým, že som v konaní správneho orgánu bol označený ako vedľajší účastník, odvolací orgán - Krajský súd v Nitre odmietol na základe môjho odvolania konať, čím mi nebolo umožnené konať pred súdom a chrániť svoje vlastnícke právo.

Zákon č. 229/91 Zb. hmotnoprávne vymedzuje okruh oprávnených a povinných osôb, a to v ust. § 4 a 5 cit. zákona. Neurčuje však z procesného hľadiska okruh účastníkov právneho konania o reštitučnom nároku oprávnených osôb, preto sa podľa môjho názoru na túto otázku v plnom rozsahu vzťahuje zákon č. 71/67 Zb. o správnom konaní. V zmysle tohto zákona a jeho ust. § 14, je účastníkom správneho konania ten o koho právach, právom chránených záujmov a povinnostiach sa má konať alebo koho práva právom chránené povinnosti môžu byť rozhodnutím priamo dotknuté. Účelom správneho konania je rozhodovanie o konkrétnych právnych pomeroch individuálne určených účastníkov konania. Znakom účastníka konania je vo všetkých prípadoch hmotnoprávny pomer určitého občana k veci, ktorá je predmetom konania. Hoci postačuje predpoklad existencie

dotknutého, práva v danom prípade je listom vlastníctva a kúpnu zmluvou preukázané moje právo byť účastníkom konania. Preto mi správny poriadok postavenie účastníka konania priznáva priamo a ak by bol správny orgán toho názoru, že mi takéto účastníctvo neprislúcha, musel by o tom rozhodnúť formou rozhodnutia v správnom konaní a do toho času, kým sa takéto rozhodnutie stane právoplatným, musí so mnou zaobchádzať ako s účastníkom konania. Z uvedeného vyplýva, že priamo zo zákona mi postavenie účastníka konania prináleží a na túto skutočnosť nemôže mať vplyv ani fakt, že som bol v rozhodnutí správneho orgánu označený len ako vedľajší účastník.

Vo vyššie spomínanom správnom konaní boli priamo dotknuté a ohrozené moje vlastnícke práva, keď na nehnuteľnosť, ktorá mi patrí, bolo priznané vlastnícke právo iným osobám, navyše bola priamo rozhodnutím správneho orgánu podľa môjho názoru nad rámec zákona vyslovená tiež platnosť spomínanej kúpnej zmluvy.

K samotnému konaniu som mal vážne výhrady jednak z hľadiska procesného, keď sa domnievam, že nebol dôvod na začatie správneho konania pre zmeškanie lehoty oprávnených osôb, ďalej som tvrdil, že oprávneným osobám nárok na vydanie nehnuteľnosti nevznikol tiež z dôvodu, že obdobie, v ktorom im nehnuteľnosť bola odňatá, nespadá do obdobia, za ktoré sa má reštitučným zákonom majetková krivda odstraňovať. Okrem toho som namietal, že vôbec nie je daná pôsobnosť zákona 229/91 Zb., keď v danom prípade nehnuteľnosť, ktorá je predmetom sporu nie je a nikdy nebola poľnohospodárskou usadlosťou a v neposlednom rade som tiež namietal skutočnosť, že dôvod na vydanie nehnuteľnosti by ani pri splnení všetkých podmienok nebol daný, pretože došlo k zásadnej prestavbe, ktorou nehnuteľnosť stratila svoj pôvodný stavebno-technický charakter a táto nehnuteľnosť by nemohla slúžiť svojmu pôvodnému účelu.

Vlastnícke právo požíva ústavnú ochranu, rozhodovalo sa o mojom vlastníckom práve a postupom súdu, ktorý moje odvolanie odmietol, mi bola odňatá možnosť chrániť svoje vlastnícke právo pred súdom a realizovať procesné práva smerujúce k uplatneniu nároku na ochranu môjho vlastníckeho práva.

Týmto postupom súdu boli porušené moje základné práva a slobody, konkrétne právo na súdnu ochranu, zaručené mi článkom 46 Ústavy SR.“

Na základe týchto dôvodov sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vyniesol nález:

- „1. Ústavnej sťažnosti sťažovateľa sa vyhovuje.
2. Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu priznané v článku 46 Ústavy Slovenskej republiky bolo porušené tým, že sťažovateľom podané odvolanie voči rozhodnutiu OPPaLH - 00087-2001/001672/BT zo dňa 2. 1. 2002 v rámci konania o preskúmaní rozhodnutí správnych orgánov súdom, Krajský súd v Nitre v konaní 11 S 10/02 uznesením zo dňa 9. 4. 2002 odmietol, čím mu nebolo priznané postavenie účastníka správneho konania, oprávneného na podanie odvolania, hoci v napadnutom správnom konaní sú priamo dotknuté článkom 20 Ústavy SR chránené vlastnícke práva sťažovateľa, čím mu podľa ust. § 14 Zák. č. 71/67 Zb. o správnom konaní postavenie účastníka konania prislúcha.
3. Uznesenie Krajského súdu v Nitre zo dňa 9. 4. 2002 č. k. 11 S 10/02-37 sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu na ďalšie konanie.“

Krajský súd predložil ústavnému súdu súdny spis sp. zn. 11 S 10/02, avšak k veci sa nevyjadril.

Obaja účastníci konania pred ústavným súdom súhlasili s upustením od konania verejného ústneho pojednávania.

II.

Krajský súd odmietol napadnutým rozhodnutím opravný prostriedok sťažovateľa z týchto dôvodov:

«Navrhovateľ (sťažovateľ), ktorý bol v správnom konaní považovaný správnym orgánom za „vedľajšieho účastníka konania“, podal návrh na preskúmanie rozhodnutia Okresného úradu, odboru pozemkového, poľnohospodárstva a lesného hospodárstva v N. Z. číslo OPP a LH-00062-2002/002762/BT zo dňa 17. januára 2002, ktorým bolo priznané oprávneným osobám Ing. K. H. a I. H. rod. H. vlastnícke právo k nehnuteľnostiam v kat. úz.

K., parc. č. 646/1 - zastavaná plocha o výmere 1038 m² a dom súp. č. 351, zapísaným na LV č. 1592, každému v podiele po 1/4-ine.

Podľa § 250m ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (OSP) konanie sa začína na návrh, ktorým je opravný prostriedok proti rozhodnutiu správneho orgánu (neprávoplatnému rozhodnutiu správneho orgánu - § 250l ods. 1 OSP). Podľa ods. 3 citovaného zákonného ustanovenia, účastníkmi konania sú tí, ktorí nimi sú v konaní na správnom orgáne a správny orgán, ktorého rozhodnutie sa preskúmava.

V danom prípade ide o konanie o vydanie nehnuteľností podľa zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov. Tento hmotnoprávny predpis určuje účastníkov správneho konania o vydanie nehnuteľnosti (ustanovuje kto je osobou oprávnenou a kto osobou povinnou). Oprávnená osoba a povinná osoba sú účastníkmi konania v správnom konaní o vydanie nehnuteľností. Správny orgán účastníkom konania nie je. Správny orgán priberie do konania aj inú osobu (v zmysle ustanovenia § 14 ods. 1 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní), ako účastníka konania, okrem toho koho určuje hmotnoprávny predpis. Zákon č. 71/1967 Zb. pojem účastníka vymedzuje veľmi všeobecne. Správny poriadok tým dáva prednosť osobitným predpisom, aby pre svoju potrebu bližšie určili, kto je účastníkom konania.

... správny orgán konal s navrhovateľom MUDr. M. G. ako s „vedľajším účastníkom konania“. Postavenie vedľajšieho účastníka konania v konaní podľa tretej hlavy V. časti OSP nie je upravené. Podľa § 246c OSP pre riešenie otázok, ktoré nie sú priamo upravené v V. časti OSP, sa použijú primerane ustanovenia prvej a tretej časti tohto zákona. V prvej hlave III. časti OSP, a to v ustanovení § 93 ods. 1 sa uvádza, že ako vedľajší účastník môže sa popri navrhovateľovi alebo odporcovi zúčastniť konania ten, kto má právny záujem na jeho výsledku.

V danom prípade MUDr. M. G. nevstupoval do konania popri navrhovateľovi ani popri odporcovi. Návrh podal sám. Vzhľadom na túto skutočnosť ho bolo potrebné považovať, v zmysle ustanovenia § 250p OSP, za toho, kto naň nie je oprávnený. Podľa § 250p OSP, ak návrh podal ten, kto naň nie je oprávnený, súd uznesením opravný prostriedok odmietne.»

III.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde. Právo na prístup k súdnej ochrane však nemá a ani nemôže mať absolútnu povahu. Účelom citovaného článku ústavy je zaručiť každému prístup k súdnej ochrane, k súdu alebo inému orgánu právnej ochrany. Právo zaručené čl. 46 ods. 1 ústavy umožňuje každému, aby sa po splnení predpokladov ustanovených zákonom stal účastníkom súdneho konania. Ak osoba splní predpoklady ustanovené zákonom, súd musí osobe (právnickej aj fyzickej) umožniť stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú.

Z uvedeného výkladu a chápania čl. 46 ods. 1 ústavy pre sťažnosť sťažovateľa v tomto konaní pred ústavným súdom vyplýva, že na to, aby sa stal účastníkom konania vedeného pred krajským súdom pod sp. zn. 11 S 10/02, musel splniť predpoklady ustanovené zákonom. Tieto predpoklady správny súd skúma predovšetkým z procesného hľadiska, najmä či návrh na začatie konania vrátane opravného prostriedku proti rozhodnutiam orgánov verejnej správy v správnom súdnictve bol podaný včas, oprávnenou osobou a či návrh smeruje proti rozhodnutiu, ktoré je správny súd oprávnený a povinný preskúmať. Ak súd v správnom súdnictve zistí, že návrh podala neoprávnená osoba, návrh (opravný prostriedok) odmietne.

Podľa § 14 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) - ďalej len „Správny poriadok“ - účastníkom konania je ten, o koho právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach sa má konať alebo koho práva, právom chránené záujmy alebo povinnosti môžu byť rozhodnutím priamo dotknuté; účastníkom konania je aj ten, kto tvrdí, že môže byť rozhodnutím vo svojich právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach priamo dotknutý, a to až do času, kým sa preukáže opak. Účastníkom konania je aj ten, komu osobitný právny predpis také postavenie priznáva.

Správny orgán, ktorý vydal rozhodnutie napadnuté opravným prostriedkom sťažovateľa v konaní pred krajským súdom vedenom pod sp. zn. 11 S 10/02, považoval sťažovateľa v (správnom) konaní o vydanie nehnuteľnosti za vedľajšieho účastníka, hoci v Správnom poriadku ani v zákone č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 229/1991 Zb.“) nie je ustanovenie, ktoré by upravovalo postavenie vedľajšieho účastníka.

Označenie sťažovateľa za vedľajšieho účastníka konania bolo preto bez právneho významu. Jedinou relevantnou skutočnosťou bolo posúdenie aplikácie subsidiárnej pôsobnosti Správneho poriadku (v danom prípade vymedzenie okruhu účastníkov správneho konania) k osobitným predpisom o správnom konaní (v danom prípade k osobitným ustanoveniam o vymedzení účastníkov v konaní o vydanie nehnuteľnosti).

Krajský súd pri určovaní okruhu účastníkov v správnom konaní, v ktorom bolo vydané rozhodnutie napadnuté opravným prostriedkom sťažovateľa, vychádzal z toho, že podľa zákona č. 229/1991 Zb. účastníkom správneho konania o vydanie nehnuteľnosti podľa citovaného zákona je iba oprávnená osoba a povinná osoba.

Sťažovateľ nemal (ani to netvrdil) postavenie ani jedného z týchto osobitným predpisom vymedzených účastníkov konania o vydanie nehnuteľnosti podľa zákona č. 229/1991 Zb. Trval iba na tom, aby jeho účasť v konaní pred správnym orgánom a nadväzne na to pred správnym súdom bola akceptovaná z dôvodu vlastníckeho práva k reštituovanej nehnuteľnosti, v ktorej vykonáva prax lekára, a právne argumentoval dôvodmi uvedenými v § 14 Správneho poriadku.

Konštatná prax správneho súdnictva vychádza zo subsidiárnej povinnosti Správneho poriadku a v súlade s ňou zotrváva na stanovisku, že účastníkom konania pred správnym orgánom, a teda aj pred správnym súdom, je osoba, ktorú ustanovuje osobitný predpis (z poslednej doby je to napr. R 92/2001 - uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 16. júna 2000 sp. zn. 5 Sž 69/00), ak osobitný predpis okruh účastníkov ustanovuje.

Akceptovanie vzťahu subsidiarity pri vymedzení okruhu účastníkov vyššie uvedeného správneho konania bolo aj pre ústavný súd rozhodujúcim kritériom z hľadiska posúdenia možnosti sťažovateľa byť účastníkom správneho konania a v nadväznosti na to účastníkom konania pred súdom v správnom súdnictve. Ústavný súd na základe vyššie uvedeného je však toho názoru, že sťažovateľ účastníkom správneho konania o vydanie nehnuteľnosti nebol. V nadväznosti na túto skutočnosť nebol preto ani oprávnený na podanie návrhu na preskúmanie správneho rozhodnutia v správnom súdnictve. Na základe tohto ústavný súd uzavrel, že odmietnutím návrhu sťažovateľa na začatie konania pred správnym súdom (t. j. podaným inou osobou, ako sú účastníci namietaného správneho konania) nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Preto ústavný súd rozhodol tak, že napadnutým uznesením krajského súdu nedošlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Nad rámec odôvodnenia tohto nálezu ústavný súd pripomína, že sťažovateľ ako vlastník nehnuteľnosti, ktorá bola predmetom konania o vydanie nehnuteľnosti podľa zákona č. 229/1991 Zb., nie je zbavený základného práva na súdnu ochranu, pretože platný právny poriadok Slovenskej republiky obsahuje štandardné právne prostriedky súdnej a inej ochrany vlastníckeho práva za predpokladu, že osoba, ktorá sa dožaduje ochrany ako vlastník, spĺňa zákonom ustanovené predpoklady na poskytnutie takej ochrany.